

Корнілова Людмила Іванівна,

аспірантка кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат, експерт Громадського центру правосуддя Одеської області - Грантового проекту ГО "Асоціація слідчих суддів України" (за підтримкою агентства США з міжнародного розвитку) в рамках програми "Нове правосуддя"

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

Однією з найважливіших умов успішного завершення процесу інтеграції України є адаптація законодавства України до вимог Європейського Союзу з метою імплементації Закону України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» стосовно прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу [3].

В умовах інтеграції України до європейської спільноти та реформування судової системи України питання єдності судової практики стоїть досить гостро.

Відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом. Європейський суд з прав людини (далі – Європейський суд) як єдиний повноважний орган з питань тлумачення й застосування цієї Конвенції вважає, що вказане право має тлумачитися у світлі преамбули Конвенції, яка проголошує серед іншого принцип верховенства права. Одним з основоположних аспектів верховенства права є принцип правової визначеності, який вимагає, зокрема, щоб остаточне вирішення судом спору не ставилося під сумнів [1].

Як засвідчує європейський досвід, судова система є ефективною, якщо діяльність касаційного суду спрямована насамперед на забезпечення єдності

правозастосування, яка в свою чергу є нічим іншим, як реалізацією принципу правової визначеності.

Принцип правової визначеності сформульований ЄСПЛ у справі «Брумареску проти Румунії», де міститься висновок про те, що принцип правової визначеності є одним із фундаментальних аспектів верховенства права, і для того, щоб судові рішення відповідали вимогам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, необхідно, щоб воно було розумно передбачуваним.

Наявність у державі багатьох судів зумовлює проблему неоднакового застосування судами норм права у подібних правовідносинах. Для вирішення цієї проблеми держави передбачають у своєму законодавстві механізми, які дають можливість уніфікувати судову практику.

Основним завданням єдиної судової практики має бути створення належних правових умов для законного вирішення справ та забезпечення принципу верховенства права. Водночас беззаперечним є факт, що в Україні потрібно використовувати прецедент, як джерело права, адже на сьогодні забезпечення єдиної судової практики в цілому сприятиме розвитку правової системи України. Оскільки прецедент не характерний для нашої правової системи, єдність судової практики має бути втілена в рішеннях, які виносяться судом задля підвищення суспільної довіри до суду.

У багатьох європейських країнах судова практика є сталою та зрозумілою, що безумовно тільки підвищує суспільну довіру до судової гілки влади. При цьому завдяки забезпеченню єдності судової практики реалізується конституційний принцип рівності всіх громадян перед законом і судом.

Із метою визначення пріоритетних напрямів та упорядкування процесу впровадження першочергових невідкладних заходів, які б забезпечили необхідні позитивні зрушення та зміни у функціонуванні судових органів нашої держави указом Президента України від 20 травня 2015 року було затверджено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки. Стратегія передбачала здійснення реформування у два етапи. Перший полягає в оновленні законодавства, спрямованого на

відновлення довіри до судової влади та суміжних правових інститутів, а другий – у системних змінах до Конституції України та комплексній побудові інституційних спроможностей відповідних правових інститутів [3].

Основою цієї реформи стали зміни до Конституції України в частині правосуддя та новий Закон «Про судоустрій та статус суддів». Також, 15 грудня 2017 року набули чинності нові зміни до процесуального законодавства. У нових редакціях ЦПК, ГПК, КАСУ введено ряд новел, які змінили процес розгляду справ.

Ще одним суттєвим кроком в євроінтеграції української держави стало прийняття 18 жовтня 2018 року Верховною Радою України Кодексу України з процедур банкрутства, який прийнятий у зв'язку з необхідністю реформувати систему банкрутства, удосконалити саму процедуру банкрутства та покращити умови ведення бізнесу України, тим самим збільшивши її інвестиційну привабливість [4].

21 жовтня 2019 року почав діяти довгоочікуваний Кодекс України з процедур банкрутства, який набрав чинності 21 квітня 2019 року. Зокрема, він вносить зміни до низки законодавчих актів, серед яких Цивільний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Закон України «Про заставу», Закон України «Про іпотеку».

У зв'язку із введенням в дію цього Кодексу, втратив чинність Закон України "Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого в якості забезпечення кредитів в іноземній валюті", який був запроваджений у 2014 році як тимчасовий захід — до моменту законодавчого врегулювання питань погашення валютних кредитів з урахуванням необхідності досягнення компромісу між кредиторами й позичальниками.

Новелою законодавства стало запровадження Кодексом нового інституту – відновлення платоспроможності фізичної особи. Тому, безсумнівно нових змін очікує Цивільний кодекс України [2]. Він поповниться новою статтею 48⁻¹ про правові наслідки нездатності фізичної особи виконати свої майнові зобов'язання і погасити борги. Фізичних осіб - боржників очікує два шляхи: або відкриття провадження у справі про неплатоспроможність і введення

процедури реструктуризації боргів боржника, або визнання банкрутом у справі про неплатоспроможність із застосуванням процедури задоволення вимог кредиторів.

Зміни торкнулись і звернення стягнення на заставне майно. Статтею 590 ЦК України та статтею 20 Закону України «Про заставу» передбачено, що звернення стягнення на заставлене майно незалежно від настання строку виконання зобов'язання, забезпеченого заставою передбачається лише у разі ліквідації юридичної особи заставодавця. Однак, Кодекс з процедур банкрутства доповнює ст. 590 ЦК України та ст. 20 ЗУ «Про заставу» новою частиною, в якій зазначається, що у разі схвалення судом відповідно до законодавства про банкрутство плану санації чи реструктуризації боргів боржника за основним зобов'язанням, якщо він відмінний від заставодавця, заставодержатель, який голосував проти схвалення плану санації юридичної особи чи плану реструктуризації боргів боржника - фізичної особи, набуває право звернення стягнення на заставлене майно незалежно від настання строку виконання зобов'язання, забезпеченого заставою.

Відповідно до ч. 4 ст. 604 Цивільного кодексу України новація припиняє додаткові зобов'язання, пов'язані з первісним зобов'язанням, якщо інше не встановлено договором [2]. Кодекс з процедур банкрутства доповнює дану статтю словами "крім випадків, коли первісне зобов'язання змінене планом санації або реструктуризації згідно з Кодексом України з процедур банкрутства і заставодержатель проголосував проти такого плану".

З огляду на вищевикладене слід зазначити, що значним проривом стало запровадження нового для України інституту банкрутства фізичних осіб, а також відновлення платоспроможності фізичних осіб, які звичайно повинні позитивно вплинути як на правовий, так і на економічний простір в цілому, певним чином оздоровити банківську систему, а можливо і спонукають до перегляду самої процедури кредитування. Однак беззаперечно можна стверджувати, що Кодекс з процедур банкрутства має вагоме значення не лише для національного законодавства, а й став суттєвим кроком в євроінтеграції української держави.

Список використаних літератури:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 06.12.2019);
2. Цивільний кодекс України: Закон від 16.01.2003 року № 435-IV Дата оновлення: 28.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 06.12.2019);
3. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України; Концепція від 21.11.2012 №228-IV: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-15> (дата звернення 06.12.2019);
4. Кодекс з питань банкрутства: Закон від 18.10.2018 року № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення: 11.06.2019).

Полуніна Ольга Олександрівна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ НЕОДНОЗНАЧНОЇ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ ПІДСИСТЕМИ «ЕЛЕКТРОННИЙ СУД»

До Ради суддів України звернулася Державна судова адміністрація України (далі – ДСА України) листом від 11 вересня 2019 року № 15-22737/19 щодо неоднозначної практики застосування судами підсистеми «Електронний суд», зокрема, в частині можливості розгляду процесуальних документів, що надходять до суду через Електронний суд.

До Ради суддів України звернулася Державна судова адміністрація України (далі – ДСА України) листом від 11 вересня 2019 року № 15-22737/19 щодо неоднозначної практики застосування судами підсистеми «Електронний суд», зокрема, в частині можливості розгляду процесуальних документів, що надходять до суду через Електронний суд.

Зі змісту листа вбачається, що останнім часом почастишали випадки надходження до ДСАУ скарг громадян щодо відмови судів у розгляді заяв, які направляються до суду в електронному вигляді засобами підсистеми «Електронний суд». Зі змісту доданих до звернень документів (копій судових рішень) видно, що судді почали ухвалювати рішення про залишення надісланих через «Електронний суд» позовних заяв без руху.[1]